

ONTWERP VAN DECREET HOUDENDE DIVERSE BEPALINGEN OVER HET GEBRUIK VAN PERSOONSGEGEVENS IN HET BASISONDERWIJS, HET SECUNDAIR ONDERWIJS EN HET DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

Samenvatting

Dit decreet beoogt een aantal bestaande decreten binnen onderwijs te verbeteren en aan te vullen inzake het gebruik van persoonsgegevens.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Dit decreet beoogt een aantal bestaande decreten binnen onderwijs te verbeteren en aan te vullen inzake het gebruik van persoonsgegevens.

Bij hervormingen die zich als gevolg van het legaliteitsbeginsel altijd in een decretale context afspelen, is het niet altijd mogelijk alle consequenties dadelijk in te schatten. Ook de toepassing in de praktijk brengt mee dat een aantal decretale bepalingen nog moeten verfijnd worden. Er dienen zich nieuwe situaties aan, waardoor het nodig is dat de bestaande regelgeving, via verbeteringen, het steeds weer evoluerend onderwijsveld volgt. Zeker op vlak van persoonsgegevens en ICT, is er de laatste jaren veel veranderd en moet de regelgeving hierop worden afgestemd.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

De regelgeving inzake persoonsgegevens is de laatste jaren grondig gewijzigd. Ook de digitalisering zet zich voort in het onderwijs.

De artikelen in dit ontwerp van decreet bevatten een aantal verbeteringen en aanvullingen inzake het gebruik van persoonsgegevens in het onderwijs. Scholen maken in toenemende mate gebruik van persoonsgegevens. Dit decreet heeft als doel het juridisch kader hiervoor voor scholen en academies verder vast te leggen en te verfijnen.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Dit ontwerp van decreet bevat 5 hoofdstukken. Naast een inleidende bepaling (hoofdstuk 1) en de inwerkingtreding en toepassingsgebied in de tijd (hoofdstuk 5) worden 3 bestaande onderwijsdecreten gewijzigd en aangevuld.

Elk van deze wijzigingen hebben betrekking op de verwerking van persoonsgegevens.

Impactanalyse

Het ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen over het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijdskunstonderwijs heeft geen weerslag op de begroting, voorliggend ontwerp van decreet tot wijziging heeft geen budgettaire weerslag.

Het ontwerp van decreet heeft geen invloed op de lokale besturen.

De bepalingen in dit ontwerp van decreet regelen en vereenvoudigen het bijhouden en bezorgen van de gegevens voor scholen en academies.

Er werd een JOKER op 11 februari 2022 ontvangen. De JOKER wordt als bijlage bijgevoegd.

Implementatie

Bij de implementatie gebeurt de communicatie:

- via wijzigingen in diverse omzendbrieven;
- communicatiekanalen die doelgroepgericht en per onderwijsniveau info verspreiden (bv. nieuwsbrief over schoolbeleid en regelgeving).

Handhaving en toezicht

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten en de Onderwijsinspectie houden toezicht op de naleving van de verschillende maatregelen in dit decreet.

Dit decreet treedt in werking 1 september 2023. De motiveringen voor een afwijkende inwerkingtreding bij één artikel is opgenomen in de toelichting bij het desbetreffende artikelen.

C. Totstandkomingsprocedure

Op 15 februari 2022 gaf de Vlaamse Toezichtcommissie een advies over de bepalingen van dit ontwerp van decreet. Naar aanleiding van dit advies werd de mogelijkheid voor het basisonderwijs om de foto's van de identiteitskaart te kunnen gebruiken geschrapt, met name omdat een KIDS-eID niet verplicht is en omdat foto's van kinderen in het basisonderwijs snel verouderd zijn. Ook werden enkele verduidelijkingen aangebracht aan de passage dat de foto's nooit voor automatische gezichtsherkenning kunnen dienen en omtrent de bewaartermijnen.

Op 22 september 2022 heeft de Vlor advies gegeven.

De antwoorden op de opmerkingen van de Vlor zijn vervat in de toelichting bij de respectievelijke artikelen om de leesbaarheid te bevorderen.

Op 31 januari 2023 gaf de Raad van State een advies 72.702/1 over de bepalingen van dit ontwerp van decreet.

Volgens de Raad van State voorziet artikel 36, lid 4, van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG), gelezen in samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 ervan, in een verplichting om de toezichthoudende autoriteit, bedoeld in de wet van 3 december 2017 'tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit', te raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel, of een daarop gebaseerde regelgevingsmaatregel in verband met verwerking.

- Bij artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer werd de Vlaamse toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens opgericht. De Vlaamse toezichtcommissie (VTC) is een autonome dienst met rechtspersoonlijkheid en is als toezichthoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens in de zin van artikel 36, lid 4, van de AVG verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de AVG door de instanties. Ingevolge artikel 51, lid 1, van de AVG kan immers elke lidstaat één of meer onafhankelijke overheidsinstanties, verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van deze verordening, oprichten.
- Sinds de bekendmaking van de aanstelling van de leden van de VTC door de Vlaamse Regering in het Belgisch Staatsblad d.d. 29 maart 2019, is de VTC ingevolge artikel 10/4, §1, van voornoemd decreet bevoegd om hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering adviezen te verstrekken omtrent elke aangelegenheid met betrekking tot de verwerkingen van persoonsgegevens. Er moet aldus worden vastgesteld dat er in dit geval een advies is waarbij het ontwerp is getoetst aan de AVG.

De antwoorden op de overige opmerkingen van de Raad van State worden vermeld bij de respectievelijke artikelen.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Niet van toepassing.

II. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Behoeft geen toelichting.

Hoofdstuk 2 en 3. Wijzigingen van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Art. 2 en 5

De artikelen bevatten een noodzakelijke toevoeging voor de melding van de gegevens in de administratieve toepassingen voor het uitwisselen van leerlingengegevens tussen scholen en het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming bij inschrijving. Deze door te geven gegevens zijn de identificatiegegevens, de nationaliteit en het identificatienummer van de leerling, indien beschikbaar. Deze gegevens worden gebruikt met het oog op het uniek identificeren van leerlingen. De identificatiegegevens bevatten momenteel voornamen, achternaam, geboortedatum, adres en geslacht. Het identificatienummer is het rijksregisternummer, of een bis-nummer, indien niet beschikbaar. De bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap zijn verwerkingsverantwoordelijke van deze gegevens.

Er werd niet ingegaan op de suggestie van de Raad van State, om de verwerkingsverantwoordelijke te definiëren in een afzonderlijk Besluit van de Vlaamse Regering. Dit soort gegevens verwerken kadert duidelijk in de opdracht van AGODI en is aldus momenteel een bevoegdheid van AGODI. Dit vastleggen in een afzonderlijk Besluit lijkt weinig meerwaarde te bieden op vlak van transparantie. In tegendeel: de zinsnede "de bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap" komt vaak terug in het decreet basisonderwijs (29) en de codex secundair onderwijs (61) en is een herkenbaar begrip, daar nu een variant aan toevoegen om eenzelfde agentschap aan te wijzen, zou voor meer verwarring zorgen. Bovendien wordt het agentschap al met deze zinsnede aangewezen als verwerkingsverantwoordelijke in artikel 37/8, § 4 en 37/45, § 4 van het decreet basisonderwijs, die van kracht zijn sinds 1 september 2022, alsook de artikelen 253/3, § 2, en 253/34, § 2, van de Codex Secundair Onderwijs, die van kracht zijn sinds 1 september 2022.

De bewaartermijn wordt opgenomen in het serieregister: serie 'Leerlingengegevens ('leerlingendatabank'): Inschrijvingsgegevens'. Artikel III.81 van het Bestuursdecreet bepaalt dat voor elke categorie van bestuursdocumenten beheersregels worden opgesteld die onder meer een bewaartermijn bevat. Het is naar deze beheersregels waarnaar hier verwezen wordt. Momenteel bedraagt deze bewaartermijn 30 jaar.

Deze bewaartermijn is nodig om een vlot schooltraject kunnen garanderen en moet toestaan om voldoende lang het schooltraject van een leerling te kunnen reconstrueren, bijvoorbeeld bij leerlingen die na een tijd in het buitenland onderwijs te genieten, terug naar Vlaanderen komen. Het reconstrueren van deze onderwijsloopbaan kan bvb. ook van belang zijn voor het al dan niet toekennen van een voorrang bij de inschrijving in het secundair onderwijs. Na 30 jaar is de informatie niet meer nodig voor deze processen of om vragen te beantwoorden of problemen uit te klaren. De bewaartermijn van 30 jaar is nodig om de volledige schoolloopbaan te kunnen overspannen.

Deze toevoeging is noodzakelijk om te verduidelijken conform de algemene verordening gegevensbescherming welke leerlingengegevens bij inschrijvingen aan de bevoegde diensten moeten worden doorgegeven, met welke bewaartermijn deze gegevens worden bewaard, en wie de verwerkingsverantwoordelijke is van deze gegevens.

Art. 3, 4, 6 en 7

Er wordt aan de bepalingen over de registratie van leerlingen in het gewoon basisonderwijs en het gewoon secundair onderwijs telkens toegevoegd dat deze moet gebeuren conform de regels opgenomen bij dit decreet. Deze artikelen komen er op aanbeveling van de Raad van State om de rechtszekerheid te garanderen.

Art. 5 Scholen gebruiken foto's van leerlingen om hen te kunnen identificeren. Daarvoor willen scholen kunnen de foto die op identiteitskaarten staat, gebruiken. Dit vermindert planlast (geen nood aan het nemen van een foto op school, opvragen foto's...) en is praktisch, foto's van identiteitskaarten zijn geschikte foto's om leerlingen te kunnen identificeren.

Ieder schoolbestuur die een foto van een identiteitskaart wenst te verzamelen moet informeren over de wettelijke bevoegdheid waarover zij beschikken om dit te doen. Een school kan die mogelijkheid toepassen na toestemming van de betrokken personen. Scholen zijn niet verplicht van deze mogelijkheid gebruik te maken.

De mogelijkheid wordt toegevoegd om identiteitsfoto's (foto's op identiteitskaarten) te gebruiken om leerlingen te kunnen identificeren. Het basisartikel over het verzamelen en doorgeven van gegevens bij inschrijvingen wordt bij deze ook opgenomen.

Deze toevoeging stelt dat een school elke inschrijving binnen 7 kalenderdagen registreert in Discimus. Wanneer de leerling vroeger start dan binnen die 7 kalenderdagen, registreert de school de inschrijving uiterlijk op de dag waarop de lesbijwoning start.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs

Art. 8 Het Agentschap voor Onderwijsdiensten gebruikt het elektronisch systeem Discimus voor de uitwisseling van leerlingengegevens in het kader van personeelsomkadering en werkingsmiddelen, controle van de inschrijvingen en aanwezigheden en wetenschappelijk onderzoek en beleidsevaluatie. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten heeft een machtiging gekregen van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens (VTC) voor Discimus dko.

In zijn advies van 27 juli 2021 over het ontwerpbesluit van De Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2018 betreffende het opleidingsaanbod, de organisatie, de personeelsformatie, de inning van het inschrijvingsgeld en de certificering van het deeltijds kunstonderwijs, stelt de Raad van State vast dat de Vlaamse Regering niet gemachtigd is om gegevens over de aan- en afwezigheden van leerlingen op te vragen aan de academies.

Naar aanleiding van het advies wordt artikel 49, dat bepaalt welke gegevens de academies aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten moeten bezorgen, uitgebreid.

Verder stelt de Raad vast dat ook voor het gebruik van een elektronisch systeem voor de uitwisseling van leerlingengegevens de decretale machtiging ontbreekt. In het tweede lid van artikel 49 wordt de machtiging daarom uitgebreid.

In zijn advies merkt de Raad van State op dat de voorgestelde machtiging aan de Vlaamse Regering om de essentiële elementen voor de verwerking van de in artikel 49 van het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs bedoelde gegevens te regelen, in strijd is met artikel 22 van de Grondwet. De machtiging is dan ook om die reden uit het ontwerp gehaald. De essentiële elementen worden rechtstreeks in het decreet van 9 maart 2018 ingeschreven.

Het Besluit van de Vlaamse Regering trad op 1 september 2021 in werking. Daarom wordt de inwerkingtreding van dit artikel ook voorzien op 1 september 2021.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS